

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar Självvärdering

Lärosäte: Stockholms universitet
Forskarutbildningsämne: Religionshistoria
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/ konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat.

Forskarutbildningsämnet [religionshistoria](#) vid Stockholms universitet (SU) är placerat vid Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap (ERG), vid Humanistiska fakulteten.

Ämnet religionshistoria har en lång historisk kontinuitet, då professuren i religionshistoria i Stockholm inrättades redan 1913 och Torgny Segerstedt anställdes som professor. Syftet då var att bedriva ett konfessionsneutralt studium av religion, fritt från teologiska krav och förlagt utanför de teologiska fakulteterna. Religionshistoria var därmed redan från ämnets inrättande i Stockholm en humanistisk disciplin där historiska och jämförande studier av mänsklig kultur förespråkades. Stockholms universitet är idag det enda svenska lärosätet som har ämnet religionshistoria placerat vid en humanistisk fakultet.

Ett religionshistoriskt perspektiv innebär att religion studeras som ett uteslutande mänskligt fenomen, med hjälp av framförallt humanistiska metoder och perspektiv. Teoretiseringen ligger på en hög generaliserande nivå och forskningen har en stark empirisk förankring. ”Religion” ges inte någon särställning i förhållande till andra mänskliga kulturyttringar, varför empirin inte heller studeras isolerat från specifika historiska och kulturella sammanhang. Inom ämnet religionshistoria vid SU står inte kristendom som paradigmatiserad modell för studiet av religion i allmänhet utan behandlas på lik linje med andra religiösa traditioner. I ämnet betonas att religion inte kan reduceras endast till tro utan i allra högsta grad även inkluderar andra aspekter såsom praktik, artefakter, institutioner och samfund.

Religionshistoriker delar teoretiska och metodologiska perspektiv med andra discipliner, såsom lingvistik, litteraturvetenskap, idéhistoria, arkeologi, antropologi, samhällsvetenskap, genusvetenskap, mediastudier, områdesstudier och även discipliner med enskilda fält, exempelvis islamologi. Religionshistoria vid SU har en bred forskningsprofil och inkluderar idag främst antropologiska/etnografiska och historiska/filologiska perspektiv och metoder. Detta reflekteras i den utbildning som ämnet erbjuder på grundnivå och avancerad nivå, liksom i forskarutbildningen, och är synligt även i lärargruppens sammansättning. Ämnet religionshistoria vid SU är således i hög grad en textfokuserad forskningsdisciplin men även en antropologisk som i första hand fokuserar människor.

Religionshistoria är en forskningsdisciplin som är kritiskt orienterad, i betydelsen att religion ses som en föränderlig social konstruktion, som skapas och formas av den historia som människor skapat. Detta är en ytterst viktig gränsdragning för ämnet, som är strikt ickekonfessionellt och ickenormativt. Det kritiska perspektivet innebär att förgivettagna föreställningar ifrågasätts och dekonstrueras då religionshistoria inkluderar kritiska och systematiska analyser av idealiserade självrepresentationer.

Empiriskt innefattar religionshistoria studier av religiösa traditioners historiska rötter, historiska utveckling, liksom nutida tolkningar och praktiker. Religionshistoria är således inte

enbart ett studium av artefakter och texter från forna tider utan inkluderar även samtida fenomen. Ämnet är till stor del styrt av teoretiska reflektioner kring begrepp som ”religion” och ”tradition”, ofta med fokus på specifika och tematiska delaspekter, såsom ritualer och offer, och frågor som rör makt och historiebruk, liksom genus och identitetskonstruktioner. Inom ämnet religionshistoria behandlas olika teoretiska och metodiska perspektiv, liksom bred empiri, i syfte att bredda kunskap om religion som en mångfaldig mänsklig kulturföreteelse med en bestående inverkan på mänskliga samhällen. Religion betraktas som något som inte endast rör personlig tro, utan också påverkar, och påverkas av, sociala band, kulturella identiteter samt leder till konstnärligt och intellektuellt utmanande gestaltningar av den mänskliga tillvarons grundvalar. Historiska, sociala och jämförande studier är därmed centrala inom religionshistoria, och forskningen som bedrivs är kritisk, analytisk och transkulturell, både vad gäller historiska och nutida empiriska fokus.

Samtliga lärare och doktorander inom ämnet förväntas tillägna sig en bred religionshistorisk kompetens, förväntas förvärva en både bred och djup kännedom om religionshistoria som akademisk disciplin samt vara väl insatta i teoretiska perspektiv och metoder som har varit och är vanligt förekommande inom ämnet. Varje enskild lärare och doktorand måste också aktivt ta ställning till och balansera de spänningar som idag ibland föreligger mellan kraven på empiriska och historiskt kontextualiserade forskningsprojekt och den allt bredare teoretiska reflektionen inom ämnet som kan utläsas av nya publikationer och konferenspresentationer globalt. Varje enskild lärare och doktorand skall förutom detta även utveckla expertis inom ett särskilt område. De skall ha en tydlig specialisering, exempelvis genom inriktning mot ett särskilt språkligt eller kulturellt område vilket innefattar att lära sig att behärska de för specialområdet relevanta språken och vara väl insatt i för området aktuell historisk och kulturell kontext.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

B. Handledarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematisk upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Hösten 2016 fanns inom ämnet sex heltidsanställda lärare, tre professorer (två män, en kvinna), en docent (kvinna), en universitetslektor (man) och en biträdande lektor (man). De båda senare förväntas inom kort uppnå docentkompetens och kommer att utses till huvudhandledare för två antagna doktorander som inte varit aktiva inom forskarutbildningen under hösten 2016. Varje lärare har ett specialområde, som tagna tillsammans täcker ämnets bredd och djup, vilket kan utläsas av publikationslistorna. Endast de sökande som ämnesmässigt kan handledas av en anställd lärare kan antas till forskarutbildningen.

Bland de anställda lärarna finns kompetens i ”världsreligionerna”, i Nordens inhemska religioner, det indoeuropeiska språkområdets inhemska religioner, liksom i västliga esoteriska rörelser. Inom gruppen behärskas både historiska och filologiska metoder liksom etnografiska metoder, och en stor bredd av teoretiska perspektiv finns representerade bland lärarna. Den 1 januari 2017 anställdes ytterligare en universitetslektor (kvinna) på heltid, specialiserad mot tidig kristendom för att fylla en kompetenslucka inom detta område. Hon bedöms kunna söka docentbefordran omgående. Gruppen av anställda lärare har således kompetens för att ge doktoranderna både bredd och djup i utbildningen och de bidrar till en livaktig forskningsmiljö vid institutionen, inte minst genom deltagande i seminarieverksamhet och genom egna konferens- och workshoparrangemang som kommer doktoranderna till godo.

Handledarsituationen är stabil och långsiktig. Flera nyanställningar har gjorts under senare år på grund av pensionsavgångar. Samtliga fast anställda lärare ingår i handledarkollegiet, som ett led i att stärka verksamheten inom forskarutbildningen. Eftersom vi har få anställda liksom få doktorander ser vi det som viktigt att alla är informerade om forskarutbildningen och att alla också aktivt bidrar till forskarutbildningsmiljön.

I några fall har vi anlitat externa handledare då vi saknat specialistkompetens. Detta är orsakat av pensionsavgångar, utom i ett fall då doktoranden är ansluten till humanistiska fakultetens forskarskola i kulturhistoriska studier, där handledare rekryterades ur forskarskolans styrgrupp. Den aktuella handledaren har även kopplingar till ERG. Vi ser dock inte att det är en nackdel att anlita externa handledare, då det bidrar till att tillföra doktorandernas projekt spetskompetens, och ger möjlighet till doktorander att få tillgång till ytterligare externa kontakter och nätverk.

För varje doktorand utses minst två handledare. Fakultetsnämnden har delegerat till institutionsstyrelsen (IS) att utse huvudhandledare och handledare till varje doktorand, och detta sker i samband med beslut om antagning. Humanistiska fakultetens krav är att huvudhandledaren ska vara anställd vid Stockholms universitet. Samtliga handledare måste ha

doktorsexamen och en måste vara minst docent. Dessa krav har påverkat nuvarande handledaruppställning, då det i de individuella studieplanerna (ISP) är fastlagt att huvudhandledare måste vara tillsvidareanställda, även när det i praktiken är en extern handledare som har huvudansvaret. Detta tydliggörs i ISP genom arbets- och timfördelning mellan handledarna. Huvudhandledare ansvarar då för det administrativa, medan externa handledare har ett större ansvar för de akademiska aspekterna. Rekryteringar de senaste åren har skapat en stabil och långsiktig handledarsituation, vilket ger en god bas för att uppfylla kraven på ett tillfredsställande sätt framöver.

Vad gäller *pedagogisk kompetensutveckling* så anordnar [Centrum för universitetslärarutbildning](#) många kurser, däribland utbildning av handledare på forskarutbildningsnivå. Ett krav är att minst en av handledarna har genomgått sådan utbildning, eller av områdesnämnden bedöms ha motsvarande kompetens. Det är prefektens ansvar att säkerställa att handledare har utbildning. En prefektinitierad översyn ht 2016 visade att ämnet religionshistoria brister i detta fall. IS har gett prefekten i uppdrag att ta fram en handlingsplan som säkerställer att alla handledare genomgår utbildningen senast ht 2018. Detta har resulterat i att tre av de anställda i religionshistoria har ansökt och antagits till kursen under vt 2017. Ambitionen är att samtliga anställda i ämnet genomgår kursen senast under 2018. Ämnet religionshistoria betalar kostnaderna för utbildningen, som genomförs som en del av bemanningsplaneringens kompetensutveckling för de anställda. Vidare har vår institution, Institutionen för kultur och estetik samt Centrum för universitetslärarutbildning utformat en endagskurs (vt 2017) för forskarutbildningshandledare, som fokuserar på fortbildning gällande administrativa rutiner, exempelvis ISP-hantering.

Vad gäller *vetenskaplig kompetensutveckling* är detta något som varje enskild lärare individuellt ansvarar för. Det är ett krav att undervisning ska vara forskningsanknuten och samtliga anställda ges möjligheter för att forska inom ramarna för sina anställningar. För lektorer utgör därför minst 30 % av heltid ”forskning/utvecklingsarbete/egen kompetensutveckling” och för professorer minst 40 %. I nuläget diskuteras villkorsavtalet för professorer, i syfte att utreda om det ska höjas till motsvarande 50 % av heltid. ERG har under vt 2016 gjort en inventering och förstärkning av infrastruktur och stödstruktur för forskning, som bland annat resulterat i en plan som bistår de forskare som avser att lämna in ansökningar om forskningsmedel. Ett syfte är också att kvalitetssäkra ansökningarna. Flertalet av de anställda har varit lyckosamma i att erhålla externa medel för forskningsprojekt och forskningsinitiering. Som de bifogade publikationslistorna visar är också flertalet lärare produktiva och många publikationer ges ut på högt rankade förlag och tidskrifter. Även avdelningen för [Forskningservice](#) bistår vid externa ansökningar.

Doktorander har rätt till *handledning* under hela utbildningen. Om nettostudietid (motsvarande fyra års heltidsstudier) är förbrukad dokumenteras detta i den individuella studieplanen, men doktorander har fortfarande rätt till handledning och andra resurser. Omfattningen kan då variera beroende på var i utbildningen doktoranden befinner sig. En kontinuerlig handledning ges oavsett studietakt. Humanistiska fakultetsnämnden har beslutat att handledningens omfattning ska uppgå till minst 80 klocktimmar (klt) per år och heltidsdoktorand. Ämnet religionshistoria har för närvarande 90 klt. Prefekten ansvarar för att handledarnas handledningstid dokumenteras i bemanningsplanen. Under ht 2016 genomfördes en prefektinitierad kontroll av samtliga bemanningsplaner vid institutionen, bland annat som ett led i att följa upp detta. Institutionen arbetar sedan ht 2016 med ett gemensamt bemanningsverktyg som underlättar transparens och uppföljning.

De doktorander som begär det får *byta handledare*. För vår del har detta endast varit fallet vid pensionsavgångar och det har varit en odramatisk process. Tydliga rutiner föreligger för detta. Fakultetsnämnden har delegerat till institutionsstyrelsen att fatta beslut och detta dokumenteras såväl i styrelsens beslutsprotokoll, som i Ladok och i den individuella studieplanen.

Olika *personalkategorier* servar forskarutbildningarna. Vid ERG har ställföreträdande prefekt ett särskilt ansvar för infrastrukturen kring forskningsfrågor och forskningsmiljön överlag. I uppdraget ingår bland annat att arrangera forskningsdagar. Denne är behjälplig också vid befordringsansökningar. Detta bidrar dels till att stärka handledarkompetensen, dels till en levande och ämnesövergripande forskningsmiljö, som kommer doktoranderna tillgodo.

Varje enskilt forskarutbildningsämne har en forskarutbildningsansvarig som ansvarar för det fortlöpande arbetet som rör forskarutbildning, lämnar underlag för svar på remisser, håller sig uppdaterad om regler och riktlinjer och fungerar som kontaktperson och sprider information. Detta bidrar till att utbildningens kvalitet följs upp och utvecklas. Vidare erbjuder forskarutbildningsansvariga utvecklingssamtal varje år. En av de forskarutbildningsansvariga är även studierektor för samtliga forskarutbildningar vid institutionen med uppdraget att vara samordnande och företräda institutionen utåt i forskarutbildningsfrågor. I detta ingår bland annat att delta i relevanta möten på fakultets- och områdesnivå, hålla sig informerad om lagar och förordningar, och sprida informationen, att sammanställa institutionens svar på remisser och att vara föredragande när IS behandlar gemensamma forskarutbildningsfrågor. Denne håller även gemensam introduktion för nya doktorander och ansvarar för att dokument vid institutionen är uppdaterade och aktuella. Institutionen har i samband med flera omorganisationer arbetat med att se över uppdrags- och arbetsbeskrivningar överlag, och studierektorfunktionen på forskarnivå är föremål för översyn under 2017.

Handledarkollegiet, som består av samtliga tillsvidareanställda lärare samt alla handledare. Ämnets forskarutbildningsansvarig informerar där om förändringar och diskussioner som förs som rör forskarutbildningen. Under det senaste läsåret har detta framförallt rört förändringar i lokala krav av relevans för forskarutbildningen, liksom nya rutiner och mallar för individuella studieplaner. Då den lokala miljön är liten och lärarnas närvaro är stor möts samtliga i handledarkollegiet i princip dagligen och frågor som rör forskarutbildningen ventileras därmed kontinuerligt. Behovet av mer formaliserade kollegiemöten har inte bedömts som så stora tidigare. Samtidigt ser vi detta som en potentiell risk, då vi idag har fler aktiva handledare, och på sikt troligen ännu fler, och då många lärare är relativt nyanställda. En mer formaliserad mötesverksamhet har därför införts. Handledarkollegiet möts nu minst två gånger per termin. Handledarkollegiet har beslutat att huvudhandledare är ansvarig för att doktoranderna uppfyller målen samt att dessa tydligt [dokumenteras i ISP](#) från och med ht 2017. Doktoranderna informeras om tidpunkten för handledarkollegiemötena och kan framföra synpunkter dit och närvara för att informera eller diskutera särskilda frågor som doktoranderna eller handledarkollegiet önskar behandla. (Se vidare aspekten Doktorandernas perspektiv).

Vad gäller *dokumentation och uppföljning* så dokumenteras handledningen i den individuella studieplanen, som revideras för varje doktorand minst en gång per år. Varje ISP innehåller uppgifter om hur handledningen är organiserad, med precisering av fördelning, upplägg och innehåll. Här tydliggörs såväl den tidsmässiga som den innehållsliga ansvarsfördelningen mellan handledarna under ISP:ens giltighetstid. ISP skrivs så att den utgör ett verkligt stöd och diskussionsunderlag och är utformad så att den underlättar den årliga uppföljningen och

fungerar som ett levande dokument. I ämnet religionshistoria åligger det huvudhandledaren att ansvara för ISP och uppföljning. Ett särskilt handledarkollegiemöte har införts som ägnas åt aktuella ISP:er och regelverk. Handledarkollegiet rapporterar till prefekten och IS, som är instanserna för fastställandet av och uppföljning av ISP. Fakultetens mall för ISP utvärderades ht 2016 och mallen kommer att uppdateras för att bättre fylla avsedd funktion.

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A. Forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.

B. Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Den lokala forskarutbildningsmiljön är trots sin numerära litenhet livaktig och närvaron av lärare, forskare och doktorander är stor. Alla anställda har arbetsplats vid institutionen och ett rum finns för timlärare och doktorander utan egen arbetsplats, vilket ökar möjligheterna för nära kontakter mellan all personal. Inom ämnet religionshistoria anordnas ett *högre seminarium* som utgör navet i verksamheten och som bidrar till att miljön är kreativ. Det högre seminariet annonseras på ämnets hemsida, och samtliga på institutionen har tillträde till alla de olika forskarutbildningsämnenas seminarieverksamheter. Detta innebär att doktoranderna har tillgång till tre högre seminarier samt ytterligare specialiserade seminarier (se nedan). Ämnesansvarig ansvarar för planeringen av och genomförandet av det högre seminariets verksamhet.

Det högre seminariet i religionshistoria möts som regel en gång i veckan och där lägger doktorander, lärare och externfinansierade forskare (ht 16 fyra stycken) liksom andra anknutna forskare samt gäster fram texter, och artiklar eller diskuterar teman. Antalet anställda lärare och de externa forskarna som är knutna till miljön är få men mycket aktiva i seminarieverksamheten och vi arbetar aktivt med att bjuda in även andra gäster, vilket bidrar till en levande miljö för doktoranderna. Doktoranderna förväntas delta aktivt i seminarieverksamheten och gör det till stor del, men det är inte obligatoriskt. Däremot är seminariet det forum där de presenterar avhandlingstext och tränas i att diskutera sina egna liksom andra texter kritiskt. Seminariet är ett organ där de får möjlighet att öva sig att diskutera vetenskaplig metodik och teoretiska perspektiv, liksom empiri av olika slag, vilket bidrar till att utveckla deras intellektuella självständighet och vetenskapliga redlighet. Seminariepresentationer dokumenteras i den individuella studieplanen.

Varje termin bjuder vi in externa gäster för att vidga miljön. Under ht 2016 framträdde exempelvis Declan Taggart (Aberdeen) och den anknutne forskaren Justin Meggit (Cambridge). Under ht 2016 presenterade externa forskare sin forskning vid enstaka tillfällen, exempelvis Heinz Werner Wessler (Uppsala), Jan Bremmer (Groningen) och Sudhi Sitharaman (Pondicherry). Att vi har en levande miljö visas inte minst i det faktum att externa forskare söker sig hit för att förlägga forskningstid vid vår institution.

Förutom vid det högre seminariet, som är ett av de viktigaste forumen för doktorandernas utbildning, så lägger vi även vikt vid *specialiserade seminarier och nätverk*. Doktoranderna deltar aktivt i verksamheter och nätverk som gynnar deras specialistkompetens. Som ett led häri har flera lärare engagerat doktorander i specialiserade seminarier. I dessa ingår forskare och doktorander. Under ht 2016 var de aktiva specialseminarierna Regionalt

islamforskarseminarium, Fornordiskt kollokvium samt Medelindiskt seminarium. Förutom dessa lokala aktiviteter har lärarna en mängd nationella och internationella nätverk. Det är handledarnas uppgift att inkludera doktoranderna i relevanta nätverk.

Lokala riktlinjer för godtagbara studievillkor specificerar att doktorander vid institutionen beviljas expensmedel på 10 000 kr per år som kan nyttjas vid exempelvis konferensdeltagande. Detta beslut föranleddes bland annat av en diskussion om hur institutionen kan möjliggöra för doktorander att delta i nationella och internationella vetenskapliga sammankomster för att presentera sin forskning. Minst en handledare deltar vid doktoranders presentationer. Då detta inte är möjligt kontakter handledarna annan närvarande forskare, exempelvis ordföranden för sessionen, för återkoppling.

Flertalet lärare och doktorander är aktiva deltagare i the European Association of the Study of Religions och the International Association for the History of Religions. Förutom sådana mer övergripande konferenser, finns specialiserade nätverk. Doktoranderna inkluderas alltid i de nätverk där handledarna är engagerade, exempelvis The European Society for the Study of Western Esotericism som är direkt relevant för flera av våra doktorander och där en lärare också är styrelsesmedlem. Denne är också co-chair i Western Esotericism Group och i American Academy of Religion. En handledare är aktiv inom EastAsia Net och European Association for Chinese Studies där även en doktorand ingår. En lektor är research fellow på Oxford Centre for Hindu Studies. En är engagerad i verksamheterna vid Berliner Antike-Kolleg och Corpus Coranicum.

Vi ser det som en viktig färdighetsträning för doktorander att delta i samt att arrangera olika forskningsevents tillsammans med seniora forskare. Flera workshops/konferenser har arrangerats (och planeras), där doktorander som passar in i temat också deltar med papers men även ofta också i planering och genomförande. För att nämna några exempel så arrangerades ht 2016 en internationell workshop om minoriteter i Mellanöstern, med särskild tonvikt på judiska minoriteter, där en doktorand deltog och fungerade som ordförande vid en session. Denna workshop arrangerades tillsammans med Institutionen för Asien-, Mellanöstern- och Turkietstudier vid Stockholms universitet samt Center for Middle Eastern Studies vid UC Berkeley. Några lärare deltog i arrangemanget av den internationella konferensen Myth, materiality and lived religion – Old Norse Mythology Conference, 2015, där två av ämnets doktorander höll presentationer. Under vt 2017 arrangeras en större konferens av en lektor tillsammans med Knut Jacobsen (universitetet i Bergen) som syftar till att kartlägga hinduism i Europa och planeras resultera i två volymer på Brill. Här deltar en av ämnets doktorander.

Vidare har vi ht 2016 ingått en överenskommelse med forskarutbildningsämnet religionshistoria vid Uppsala universitet samt motsvarande vid Lunds universitet, inklusive ämnet religionshistoria med inriktning mot islamologi, om att ingå i deras redan etablerade samseminarium för religionshistorisk forskarutbildning. Samseminariet innebär att doktorander möts 1-2 gånger per läsår och att seminarier arrangeras roterande mellan lärosätena. Arrangemanget möjliggör en starkare kontakt mellan landets religionshistoriska doktorander och etablerade forskare. Nästa möte arrangeras av Uppsala universitet vt 2017. Lärosätena täcker resekostnader för sina doktorander och eventuellt medföljande handledare.

Vad gäller *samverkan* är flera av ämnets lärare engagerade i föreningsverksamhet utanför universitetet. Lärare har exempelvis engagemang i föreningar såsom det Religionsvetenskapliga sällskapet, som arrangerar offentliga föredrag och delar ut tryckbidrag. En är vice ordförande i Medelhavsmuseets vänförening och bidrar till

föreningens fortlöpande verksamhet. En lärare är med i styrelsen för Nordic Society for Middle Eastern Studies, som bland annat arrangerar workshoppar för doktorander och tematiska konferenser. Flera av lärarna är ledamöter i forskarkollegier vid Svenska forskningsinstitutet i Istanbul, Kungl. Gustav Adolfs Akademien och Isländska Sällskapet, liksom i Early North European Seminar och Nathan Söderblom Sällskapet. Doktorander från ämnet har inviterats till att hålla föreläsningar och delta i dessa nätverks verksamhet. En lärare har varit med i referensgrupper vid ett antal arkeologiska utgrävningar som stärker ämnets band till arkeologer. Här kan nämnas exempelvis Gamla Uppsala och Runsa. Läraren har även deltagit i det norska museiprojektet i Stavanger "Animals mediating the real and the imaginary" och Åker i Hamar om härskarhyllningar. Bland lärarna och handledarna finns de som publicerar debattartiklar i dagspress (se publikationslistorna) samt medverkar i TV och radio och ger offentliga föredrag.

Flera doktorander samverkar med det omgivande samhället, vilket vi ser på positivt så länge det inte tar allt för mycket tid från utbildningen. Här är det individuellt vad enskilda doktorander vill göra, och beroende av avhandlingsprojektens intresse för en bredare publik hur ofta en person anlitas. Några är aktiva i media och skriver populärvetenskapliga artiklar, vilket publikationslistorna visar. De ger även populärvetenskapliga presentationer om sin forskning i andra sammanhang för att uppöva sin förmåga att presentera forskning för en bredare publik. Tre av ämnets doktorander presenterade exempelvis sina forskningsprojekt på en institutionsgemensam Arbetsplatsträff i november 2016. Vidare ingår inslaget "Forskning pågår" under kursen "Teori och metod 1" på avancerad nivå, där doktorander presenterar sina avhandlingsprojekt.

Ht 2016 bestod den aktiva *doktorandgruppen* av tre kvinnor och tre män, de flesta i medelåldern. De har skilda religionshistoriska inriktningar empiriskt sett, liksom olika metoder och teoretiska intressen. Vad gäller språkfärdigheter antas endast kandidater som har den språkliga färdighet som bedöms nödvändig för att kunna utföra det tilltänkta projektet. Samtliga doktorander har en handledare med relevanta språkkunskaper för deras avhandlingsinriktning. Bland lärarna finns en hög språklig kompetens i både källspråk och moderna språk. I de fall en specifik språklig kompetens saknas bland de anställda lärare utses en extern handledare, vilket är fallet för en av de nu aktiva doktoranderna.

Några av de aktiva doktoranderna befinner sig på annan ort. En bor i Norrland och ämnet bekostar under läsåret resor så att hon kan förlägga längre forskningsvistelser vid institutionen. En har anställning som forskningsarkivarie i Uppsala och är i praktiken inte längre aktiv i miljön. Han hade slutseminarium i december 2016 och kommer att disputera under 2017. En är bosatt utanför Stockholm, men deltar regelbundet i högre seminariet. Övriga befinner sig i miljön och har arbetsplatser vid institutionen.

I *handledargruppen* fanns ht 2016 fem män och en kvinna. Då det historiskt har varit en övervikt av manliga universitetslektorer i ämnet finns en naturlig förklaring till dagens fördelning. Samtliga huvudhandledare befinner sig vid institutionen. En av de externa handledarna är bosatt i Stockholm och närvarar ofta i miljön. En är bosatt i Lund. Ämnet bekostar dock dennes resor till och från Stockholm för handledningsmöten och då doktoranden lägger fram i högre seminariet. Även doktoranden har beviljats medel av ämnet för att kunna träffa sin handledare för handledningsmöten.

Kön utgör inte ett underlag för bedömningen av de som söker till forskarutbildningen. Däremot har vi självfallet noterat att många av de som antagits i ämnet genom tiderna, liksom

de som varit handledare, har varit män. För att åtgärda denna snedfördelning behöver riktade insatser på grundutbildningen göras, och kvinnliga studenter uppmuntras att gå vidare till högre nivåer i sin utbildning. Snedfördelningen är ett problem som ämnet religionshistoria delar med många ämnen, och institutionen kommer här att ansluta till den handlingsplan som tas fram centralt inom Stockholms universitet för att jämställdhetsintegrera utbildningen och verka för ökad bredd och jämställdhet. (Planen kommer att fastställas i maj 2017). Antagningsprocessen och bedömningen av de som söker till forskarutbildningen är en transparent och reglerad [process](#) som följer den lokala antagningsordningen för institutionen. ([Riktlinjer](#) för utbildning på forskarnivå för Humanistiska fakulteten ger detaljerad information och styrdokument rörande utlysning, antagning, avtal, studieplaner och disputation).

Tidigare ämnesföreträdare och en tidigare prefekt hade en välvillig inställning till möjligheten att anta doktorander med så kallad egen finansiering. Den dåvarande institutionsstyrelsen beviljade ett flertal sådana antagningar, senast vt 2007, vilket syns i tabellbilagorna. Beslutsunderlagen från dessa tillfällen ger intryck av att bedömningen av de sökandes meriter då i hög grad koncentrerades på det föreslagna avhandlingsarbetet i sig och dess relevans för ämnesmiljön, medan den kritiska granskningen av de sökandes övriga meriter inte var lika väldokumenterad. En försiktig tolkning är att ämnesföreträdarna önskade bredda och konsolidera ämnesmiljön genom att anta många doktorander (varav majoriteten alltså inte erbjöds finansiering). En konsekvens av förfarandet blev att ämnet under flera år hade ett alltför stort antal antagna doktorander i relation till sin dåvarande handledarkapacitet. Vid en fakultetsintern granskning år 2010 konstaterade fakulteten att flera av dessa doktorander måste erbjudas doktorandanställningar, vilket också skedde i proportion till den del av deras respektive nettostudietid som då återstod. I flera fall uteblev dock den förväntade disputationen. Ämnesmiljön har lärt av dessa erfarenheter och genomför numera sina utlysningar och rekryteringar helt i enlighet med lärosätets, fakultetens och institutionens riktlinjer.

Gällande säkerställandet av *kvaliteten på avhandlingar* så [finns](#) vid institutionen tydliga rutiner för granskningsprocessen inför beslut om disputation. Alla avhandlingsmanus slutgranskas i ett så kallat slutseminarium, där en extern disputerad opponent fungerar som huvudgranskare. Därefter bearbetas manuset och när handledarna har godkänt manuskriptet går det vidare till en sista kontroll hos slutläsare (även kallad tredjeläsare). Även slutläsaren utgår från examensmålen och skriver ett kortfattat utlåtande som tillstyrker eller avråder från disputation. Denna slutläsningsprocedur ser vi som positiv då det i praktiken utgör ytterligare en kvalitetskontroll innan disputation. Inför tryckning av avhandling finns även [omfattande rutiner och stöd från universitetsbiblioteket](#).

Vid institutionen finns en gemensam ”checklista inför disputation”, som är tillgänglig för alla anställda på intranätet. Denna tydliggör vem som ansvarar för vad innan, under och efter disputationsakten. Humanistiska fakultetens ”[Riktlinjer för disputation](#)” och ”[Anvisningar för disputationsakten](#)” följs. Här tydliggörs att huvudhandledare ansvarar för att initiera förslaget till fakultetsopponent, betygsnämnd och ordförande och att blanketten undertecknas av prefekt, och att Humanistiska fakultetsnämnden beslutar om disputation. Av jävsskäl kan de som har fungerat som opponent vid slutseminarium, eller tredjeläsare, inte ingå som ledamöter av betygsnämnd vid doktorandens disputation.

Vad gäller religionshistoria har vi endast haft en disputation de senaste fem åren. Men vi kan samtidigt konstatera att denna liksom tidigare framlagda avhandlingar håller en mycket hög

kvalitet. Avhandlingarna har publicerats och två av de disputerade har tilldelats Donnerska institutets [pris](#) för framstående religionsforskning. Författarna har också fått externa medel efter disputation. En har en tenure track position vid University of Florida.

En förklaring till varför vi har haft få nyantagningar under senare år är den ekonomiska situationen. För att möjliggöra för tidigare antagna doktorander att slutföra sin forskarutbildning har ämnet, som ovan nämnts, anställt redan tidigare antagna ofinansierade doktorander, och därmed inte haft ekonomisk möjlighet för nyutlysningar under en längre period. Under ht 2016 har ytterligare två tidigare antagna doktorander fått anställningar för att bidra till att de ska kunna slutföra sina utbildningar. Vi gör detta för att ta ansvar för dem som tidigare har antagits. Vi är hoppfulla inför framtiden vad gäller genomströmning. Rutiner har förbättrats och konkurrensen har ökat, vilket säkerställer att vi nu antar högt kvalificerade doktorander vilket ger goda förutsättningar. De senaste två åren har en ny doktorand antagits varje år, varav den ena med etnografisk orientering påbörjade utbildningen 1 januari 2017, och fokuserar ”helgonkulturer” i dagens Sudan. Huvudhandledaren är en kvinna. Doktoranden har en fastställd individuell studieplan men saknade aktivitet under ht 2016 och är därför inte med i bilagorna.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Utbildning på forskarnivå i ämnet religionshistoria består dels av ett antal kurser om totalt 60 hp, dels av en avhandling om 180 hp. Kursdelen är så omfattande att relevanta delar av målen för utbildningen uppfylls (se den allmänna studieplanen, punkt 2). För att säkerställa att målen uppfylls ska huvudhandledaren godkänna valet av kurser innan de påbörjas, och dessa ska, tillsammans med examinationsformerna, anges i den individuella studieplanen, för att säkerställa att utbildningsmålen i sin helhet uppfyllts vid examen.

I forskarutbildningen i religionshistoria finns några obligatoriska kurser. Dessa är ”Religionshistoriska forskningstraditioner” 7,5 hp samt ”Aktuell religionshistorisk teori och metod” 7,5 hp. Det finns ytterligare en obligatorisk kurs för de som inte redan har tagit kursen ”Vetenskapsteori och forskningsetik” 7,5 hp (eller motsvarande) på avancerad nivå. De som har examinerats på motsvarande kurs på avancerad nivå innan forskarutbildningen ges möjlighet att tillgodoräkna sig kursen eller att läsa ytterligare en litteraturkurs.

De icke-obligatoriska kurserna (37,5–45 hp) bidrar till att relevanta examensmål och lärandemål uppfylls. De säkrar att doktoranden uppnår ett brett kunnande och en förståelse inom det religionshistoriska forskningsområdet i nationellt såväl som internationellt perspektiv. Kurserna kan väljas inom följande områden: fördjupning av de två förstnämnda obligatoriska kurserna (se ovan) samt breddade kunskaper inom religionshistoria med historisk-filologisk och/eller etnografisk-antropologisk inriktning, samt högskolepedagogik om högst 7,5 hp. Fördjupningskurser kan även väljas utifrån den enskilde doktorandens forskningsprojekt.

Huvudhandledaren ansvarar för att kurserna, samt examinationen inom dessa, sammantaget uppfyller de relevanta examensmålen. Då ämnet har vitt skilda empiriska fält, metoder och teorier, är det i praktiken så att huvudhandledaren har ett stort ansvar för att se till att doktoranden läser kurser som bidrar till att säkra måluppfyllelsen av såväl bred kunskap och förståelse inom ämnet som för vetenskaplig metodik. Som synes av kurskraven är det obligatoriskt att läsa kurser som inkluderar metod och teori. Övriga kurser som väljs ska tillsammans uppfylla kraven om breddad kunskap och förståelse, liksom kraven om djup och aktuell specialistkunskap. Fördjupningskurser är viktiga inför avhandlingsarbetet och även där har huvudhandledaren ansvar för att se till att lämpliga kurser väljs och att det dokumenteras i ISP. Progression i studierna sker till stor del genom dessa kurser och deras examination.

Beroende på avhandlingstema, kan doktorander delta i kurser som anordnas externt, så länge dessa motsvarar kraven i den allmänna studieplanen och godkänns av huvudhandledare innan

de påbörjas. Detta ser vi som en fördel, då många av de institutionsinterna kurserna är individuella läskurser, som ofta examineras av handledare genom PM-skrivning och muntlig diskussion, och doktoranderna arbetar mycket enskilt. Vid Humanistiska fakulteten finns flera forskarskolor och det anordnas tematiska forskarutbildningskurser som doktorander kan läsa om det passar in i utbildningen och godkänns av huvudhandledare. Exempelvis ges kursen ”Kroppslighet i teori och praktik”, där ämnets lärare undervisar. Syftet med den Humanistiska fakultetens satsning är att höja kvaliteten i utbildningen, att öka tvärvetenskaplighet och interdisciplinära samarbeten, samt att skapa en högre grad av internationalisering. Doktorander som läser dessa kurser får en lärarledd undervisning i större och blandade grupper vilket vidgar deras miljö. Även fristående kurser i teori och metod ordnas, exempelvis under vt 2017 ”Att tala som forskare” och ”De-Westernizing key concepts in a de-centred world”, som en av våra doktorander antagits till.

Doktorander förväntas också att delta i konferenser och workshops, liksom i andra seminarier och nätverk, än de lokala, vilket också bidrar till att bredda deras kunskap inom ämnet och även metodologiskt, men också för att fördjupa deras specialistkunskap. Många av de aktiva doktoranderna har också publicerat artiklar relaterade till sina avhandlingsprojekt, och i flera fall i tidskrifter som är rankade och med granskningsförfarande, vilket framgår av publikationslistorna.

Handledare diskuterar fortlöpande forskarutbildningen i handledarkollegiet. Däri ingår också diskussioner om enskilda doktoranders kurser i relation till målen. Detta görs för att på ett tydligare sätt se till att doktoranderna ges olika examinationsformer som kan bidra till att olika mål uppfylls och för att få en mer enhetlig utbildning för doktoranderna. I flera fall har det blivit tydligt att målen inte har varit föremål för tillräckligt mycket diskussion, bearbetning och översättning till mer praktiska formuleringar, vilket vi nu kontinuerligt arbetar med i handledarkollegiet och även bland forskarutbildningsansvariga och studierektor för forskarutbildningen vid institutionen. De forskarutbildningsansvariga har därför informerat tydligare om målen och vikten av att handlarna diskuterar dem med sina doktorander och bistår med att planera enskilda doktoranders utbildningar med målen in mente. Som ett led i detta har vi inom forskarutbildningsämnet infört regeln att huvudhandledare ansvarar för att planera så att doktoranden vid examen uppfyllt alla mål, och att planen presenteras och diskuteras i handledarkollegiet. För detta finns en färdig [mall](#) som kan användas som bilaga till ISP men man kan också utforma egna versioner. Från ht 2017 skall samtliga individuella studieplaner ha en bilaga där målen explicit kommenteras och dokumenteras, vilket bidrar till att säkerställa att målen överlag blir uppfyllda.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapsområdet och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Genom utformningen av examinationen inom kurser tränas och utvecklas doktorandernas förmåga att förklara och sammanfatta olika empiriska fält, att kategorisera och klassificera material, att jämföra och se samband mellan olika fenomen och kontexter, liksom att tydligt definiera analytiska begrepp och utveckla kunskap och förståelse för skild empiri, liksom källkritik och olika metoder som används inom religionshistoria. Detta görs till stor del tillsammans med handledare, som oftast också fungerar som examinators. Träningen och progressionen av doktorandernas färdighet och förmåga görs även i grupp, och då framförallt i samband med seminarieverksamheten. Där tränas doktoranderna i kollegial bedömning genom att argumentera för sina uppfattningar, kritiskt granska och diskutera andras forskning, som ofta både empiriskt och metodiskt-teoretiskt skiljer sig från deras egna specialområden.

Även konferenser och workshops tränar doktorandernas färdighet och förmåga. Som ovan nämnts ger ämnet expensmedel vilket möjliggör deltagande i exempelvis konferenser. Inom ämnet arrangeras som nämnts också många workshops/konferenser där doktorander ges möjlighet att presentera sin forskning. Detta liksom seminarieverksamheten tränar doktoranderna kontinuerligt i att presentera och diskutera sin och andras forskning, vilket successivt bidrar till att utveckla deras färdighet och förmåga att presentera och diskutera forskning och forskningsresultat.

Doktoranderna uppmuntras också att ta del av ansvaret för det vi ofta kallar det offentliga samtalet – det vill säga att verka för upplysning på vetenskaplig grund, för en strukturerad och insiktsfull debatt, och generellt främja och arbeta för ett klimat där eftertanke och reflektion bidrar till att göra världen bättre. Målet är att doktoranderna ska ”visa förutsättningar” för att kunna bidra till detta arbete. Förutsättningarna visas i det löpande samtalet i bland annat seminarsammanhang, i handledarmöten, i examinationen av kurserna, i avhandlingstexten, och även vid disputationen.

Successivt fördjupas doktorandernas färdigheter och förmågor, och de kan presentera och diskutera alltmer avancerad forskning. I stor utsträckning tränas detta i forskarseminarierna, vilket bidrar till progressionen, men även genom workshops och konferensdeltagande. Även handledarmöten fungerar som kontrollinstans för progression, inte minst som uppföljning av seminariediskussioner, då handledare följer upp om och hur kommentarer

bearbetats i avhandlingstext. Vid uppföljning av den individuella studieplanen är även detta föremål för utvärdering. Även arbetet med avhandlingstexten bidrar till progression, då doktorander fortlöpande skriver och presenterar text i det högre seminariet, liksom att de läser och kommenterar andras texter. Detta följs upp i ISP där seminarierepresentationer dokumenteras.

Högskolepedagogisk kurs är inte obligatorisk inom utbildningen, men de som går kursen får tillgodoräkna sig den. En diskussion pågår inom ämnet om att kursen ska räknas som institutionstjänstgöring. Lärosätet kräver att doktorander som undervisar har genomgått inledande högskolepedagogisk utbildning eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskaper. Kursen är ett viktigt bidrag till att träna doktoranders färdighet och förmåga och den är även viktig ur meriteringssynpunkt. Vt 2017 har två aktiva doktorander ansökt till högskolepedagogisk kurs om 7,5 hp. Det finns även en kortare högskolepedagogisk kurs (4 hp) avsedd för doktorander som kan väljas. Institutionstjänstgöring erbjuds i möjligaste mån om max 20 % och anpassas till varje enskild doktorands specialområde och intressen.

Handledare och doktorand stämmer årligen av vad som åstadkommit i relation till ISP, samt upprättar en detaljerad ISP för det kommande året. Huvudhandledaren ska bidra till att avgränsningen av avhandlingsämnet sker på sådant sätt att studierna kan slutföras inom den uppställda normalstudietiden. Som regel är det huvudhandledarens uppgift att kontrollera att doktorander följer uppsatt tidsplan, och om inte så är fallet även att följa upp detta. Förutom detta har även många doktorander presenterat forskning på konferenser, och då tränats i att förbereda papers och även att hålla deadlines.

Flertalet doktorander i ämnet har inte fullföljt sin utbildning inom ramarna för den nettotid de har till sitt förfogande. Skäl till detta kan vara doktorandernas privata och ekonomiska situation. Ämnet bär, som ovan nämnts, på ett arv från vår tidigare historia, där flertalet doktorander antogs utan finansiering. Humanistiska fakulteten har idag tydliga riktlinjer för ISP-förfarandet liksom tydliga krav på handledning och handledarutbildning. Då antagningsförfarandet av nya doktorander är reglerat och söktrycket högt och de antagna har höga kvalifikationer anser vi att lärosätet har säkerställt en god grund för att i framtiden uppvisa bättre genomströmning för de senast antagna och kommande doktoranderna.

Stockholms universitet arbetar även enligt den långsiktiga verksamhetsplanen med att stärka sin internationella ställning genom ökad internationalisering. Lärosätet har mängder av avtal globalt, som även doktorander kan ta del av. Vårt ämne har även ingått ett särskilt avtal om lärarutbyte (Erasmus) med ämnet religionsvetenskap vid universitetet i Wien i vilket även doktorander kan ingå.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar.

Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

De perspektiv som togs upp under aspekten Forskarutbildningsämnet är ständigt närvarande i seminariemiljön och samtliga doktorander tränas i att anlägga dessa på sin egen och andras forskning. Vad gäller målet om fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används så har det med värderingsförmåga och förhållningssätt att göra. Insikten övas upp löpande under utbildningen – i bedömningar av andras arbeten, i seminariediskussioner av olika slag, och i reflexioner om det egna arbetet. Som ovan nämnts är också kursen ”Vetenskapsteori och forskningsetik” 7,5 hp (eller motsvarande) obligatorisk.

Religionshistoria är en kritisk disciplin, där begrepp och teoretiska perspektiv diskuteras och ifrågasätts vilket bidrar till att utveckla den intellektuella självständigheten. Detta rör inte endast ämnets särskiljande från konfessionella perspektiv utan också diskussioner inom det bredare religionsvetenskapliga fältet. Successivt når doktoranderna en större intellektuell självständighet, genom läskurser och inte minst genom seminariedeltagande. De tränas i att visa vetenskaplig redlighet, och det läggs stor vikt vid vetenskaplig akribi. Detta tränas fortlöpande, inte minst i läskurser som examineras skriftligt och där de skriver texter som de sedan ofta muntligt diskuterar med examinator. Allt detta ska präglas av att de utgår från ett kritiskt perspektiv, där de sakligt argumenterar och uppvisar ett källkritiskt förhållningssätt och visar att de kan göra motiverade urval av både empiriskt material liksom teoretiska perspektiv och metoder. Doktorandernas värderingsförmåga och förhållningssätt är något som kontinuerligt uppövas. Detta också en del av progressionen då doktoranderna successivt socialiseras in i miljön och det vetenskapliga arbetet, genom kurser och seminarieverksamhet.

Etik är en viktig aspekt vid all verksamhet vid lärosätet och inte minst i seminarieverksamheterna. Etik diskuteras relaterat till det empiriska materialet som doktorander och andra forskare har, och självreflexivitet ingår som en naturlig del i studierna. Det är en viktig komponent som tränar dem att kritiskt förhålla sig till sina egna och andra forskares utgångspunkter, liksom till empiriskt material.

Etik diskuteras återkommande på det högre seminariet. I flera fall består forskares och doktoranders empiriska material av intervjuer och annat material insamlat under fältarbete. Då människor ingår som informanter är de etiska riktlinjerna väldigt tydliga och ofta föreligger krav på etikprövning, vilket ofta diskuteras, inte minst på institutionsnivå då detta ofta är aktuellt även för projekt inom etnologi och genusvetenskap. Huruvida

doktoranders projekt skall genomgå etikprövning bedöms i varje enskilt fall och det åligger huvudhandledaren att administrera detta. Vid lärosätet finns [avdelningen för forskningsstöd](#) som en resurs som ger bistånd vid etikprövning och även information om forskningsetik generellt. Detta stöd är även till för doktorander. Centralt finns också flera stöddokument och information [tillgängliga](#), som är relevanta för detta mål.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Forskningsmiljön i religionshistoria är liksom forskarutbildningen orienterad mot att stödja och producera internationellt konkurrenskraftiga forskare. Detta innebär samtidigt att utbildningen säkrar vissa generiska färdigheter som en internationellt framgångsrik forskare behöver i dagens vetenskapsvärld, färdigheter som också är relevanta för ett arbetsliv utanför akademien. Uppövandet av generiska färdigheter ingår som en självklar del av vår utbildning, där exempelvis analytisk och kritisk förmåga tränas, liksom förmåga att både muntligt och skriftligt, i nationella och i internationella sammanhang, kunna diskutera avancerade teman. Doktorander tränas i att bli klara med uppgifter inom givna tidsramar och reflekterar kring hur de kan bidra till samhällets utveckling. Forskarutbildningen ger doktoranderna mycket goda förutsättningar att bidra till samhällets utveckling genom att de utvecklar generiska färdigheter och förmågor, såsom att formulera problemställningar, självständigt sammanfatta och genomföra analyser av ett omfattande material, kontextualisera frågor eller fenomen i samhället i ett större historiskt sammanhang, och att inta ett etiskt, källkritiskt och reflexivt förhållningssätt. Dessa färdigheter och förmågor är något som kontinuerligt uppövas genom kurser, konferens- och seminariedeltagande, samverkan och det egna avhandlingsarbetet.

Genom de olika delkurserna som examineras på olika vis, samt genom det högre seminariet och den verksamhet genom nätverk och andra sammanhang som finns tillgänglig för doktoranderna under hela utbildningen, tränas de generiska färdigheter som förbereder dem för ett kommande arbetsliv. Samtidigt är det så att majoriteten av doktoranderna inom ämnet religionshistoria önskar fortsätta en akademisk karriär, eller en snarlik karriär, exempelvis som gymnasielärare eller arbete på museum eller arkiv. Men även där är självfallet de generiska färdigheter som erhålles inom utbildningen i allra högsta grad användbara.

Lärosätet möjliggör för all personal att få information som är relevant ur ett arbetslivsperspektiv. Fakulteten arrangerar exempelvis årligen arbetsmarknadsdagen [Humanistdagen](#), där flera av våra doktorander har deltagit med presentationer riktade till en bredare publik. Även [Forskardagarna](#) är forum för presentationer för en bredare publik. Vidare finns [Karriärservice](#) som har seminarieprogram med bland annat information om arbetsmarknaden. Även [Samverkansavdelningen](#) ger inspirationsseminarier och sysslar med arbetslivssamverkan. Fakultetsgemensamt anordnas också årligen karriärdagar för doktorander i slutfasen och för nydisputerade. Det finns även en särskild sektion vid lärosätet för studie- och karriärvägledning och internationell mobilitet dit även doktorander kan vända sig. Arbetsmatchningsverktyget [My Career](#) och den internationella databasen [Research Professional](#) är också tillgängliga för doktorander.

Humanistiska fakulteten möjliggör vidare ett stärkande av arbetslivsperspektivet genom att arrangera en mängd [färdighetskurser](#) inriktade mot generiska färdigheter i akademisk och/eller vidare bemärkelse (exempelvis vetenskapsteori, metod, utvärderings- och utredningsmetodik, skriftlig och muntlig kommunikation, pedagogik, didaktik, ledarskap, karriärplanering, entreprenörskap), som doktorander har möjlighet att inkludera i sin utbildning.

Genom att institutionen har en studierektor för forskarutbildningen samt tre forskarutbildningsämnesansvariga säkras att information rörande kvalitetssäkring och utbildningens användbarhet och förberedande inför arbetslivet sprids nedåt i verksamheten. De ansvariga för forskarutbildningen möts kontinuerligt under varje termin. Det faktum att alla sitter i samma korridor underlättar kontakterna. Studierektorn ansvarar för att delta i samtliga möten relevanta för forskarutbildning, och delegera om hen inte har möjlighet att delta. Vidare uppmanar forskarutbildningsansvarig samtliga lärare och doktorander att abonnera på nyhetsbrevet från avdelningen för forskningsstöd.

Vidare har institutionen i sin verksamhetsplan fastställt att prefekt, studierektor och informatör ska synliggöra samverkan samt generiska färdigheter under 2017, för att stärka arbetet rörande generiska färdigheter och samverkan. Synliggörandet handlar dels om att informera på institutionens hemsida om vår samverkan liksom hur vi arbetar. Generiska färdigheter ska tydliggöras i styrdokument, i undervisningen liksom i examinationsuppgifter där olika kompetenser tränas.

Ämnet religionshistoria har inte någon formaliserad verksamhet med alumner. Vi har haft få disputationer, men vi kan konstatera att en livaktig kontakt med alumner förekommer. Av våra alumner är tre idag externfinansierade forskare vid ERG och en är anlitad som handledare för en av ämnets doktorander. En är anställd vid University of Florida och har samarbetat i flera konferenspaneler och publikationer med en av ämnets professorer. Även flertalet av de övriga disputerade har fortfarande löpande kontakt med ämnet. Då miljön är liten är alumner viktiga, men dessa kontakter sköts främst genom direkta personkontakter.

Lärosätet har ett etablerat alumnarbete dit även våra alumner inviteras. Vidare har institutionen i sin verksamhetsplan fastställt att en utvecklad samverkan med alumner, liksom synliggörandet av alumner ska stärkas, exempelvis på hemsidan. De kommer att aktivt inviteras till tillfällen då studenter och andra deltar, exempelvis till Humanistdagen, men även i grundutbildningen. Studierektor, studievägledare och informatör har ansvaret för detta.

Vad gäller institutionstjänstgöring är sådan inte obligatorisk för doktorander och den får inte omfatta mer än 20 % av doktoranders nettotid. I den mån vi har utrymme för det får doktorander undervisa. Historiskt sett har de doktorander som så önskat fått undervisa. Grundkurs i högskolepedagogik är ett krav för doktorander utan tidigare erfarenhet för att få undervisa. Några har redan lärarutbildningsexamen och är rutinerade pedagoger, andra är oerfarna och där har vi exempelvis låtit en doktorand delta tillsammans med annan lärare i seminarier för att ge en mer lättsam introduktion.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Vid Stockholms universitet finns ett doktorandombud, som ger enskilda doktorander och doktorandråd professionell hjälp med frågor som relaterar till forskarutbildning. Vidare finns Centrala doktorandrådet som är studentkårens beredande och rådgivande organ. Institutionen har också ett lokalt doktorandråd, som har representation i institutionsstyrelsen. Vid ämnets lärarmöten och pedagogiska workshops kallas alla ämnets doktorander som har undervisning. Till lärarmötena i ämnet, som studierektor för grundutbildningen kallar till 1-2 gånger per termin, inviteras samtliga lärare, även timplärare, och en doktorandrepresentant från ämnets doktorander. Ämnet har infört en stående punkt som rör forskarutbildningen på dessa lärarmöten. Även vid institutionsstyrelsens möten finns en stående punkt rörande forskarutbildningen. På så vis har doktorander tydliga kanaler för att få återkoppling på utbildningen och för att kunna påverka den egna utbildningen och kvalitetssäkringen av denna. Denna representation ersätts inom ramarna för institutionstjänstgöringen.

Institutionen har ett gemensamt doktorandråd för de tre forskarutbildningsämnena som fungerar som berednings- och kontaktorgan gentemot institutionsstyrelsen och prefekt. Rådet väljer även doktorandernas representant i styrelsen. Doktoranderna har en stående punkt på styrelsens dagordning. Doktorandrådet har tyvärr oftare haft förtroendevalda ledamöter från etnologi och genusvetenskap än från religionshistoria, vilket måste ses mot bakgrund av att religionshistoria har haft färre anställda och färre heltidsaktiva doktorander än de övriga ämnena vid institutionen. Doktorandrådets mandat är likafullt att företräda doktorander från institutionens samtliga ämnen. Mycket som rör synpunkter på utbildningen, återkoppling och kvalitetssäkringsdiskussioner av forskarutbildningen vid institutionen förs genom doktorandrådet och dess representanter. Ht 2016 fann doktoranderna att de måste låta rådet vara vilande en period eftersom det var svårt att fylla alla styrelseposter. Förhoppningen är att det ska kunna återuppstå inom loppet av ett år, eftersom flera nyrekryteringar till utbildningarna pågår. Den valda representanten i institutionsstyrelsen upprätthåller dock sitt uppdrag även under denna mellanperiod.

Introduktionen till forskarutbildningen vid ERG har strukturerats upp. Studierektor för forskarutbildningen ansvarar för att nya doktorander ges information på ett inledande möte. Information ges då bland annat om vilka rättigheter och skyldigheter en doktorand har. Doktorander erbjuds också årliga utvecklingssamtal med den forskarutbildningsansvarige. En mall för sådana samtal finns. Erfarenheten är att handledningen är det viktigaste för många doktorander, och institutionen följer upp detta, exempelvis med kraven på handledarutbildning och kontroll av bemanning som nämnts ovan.

Den lokala religionshistoriska miljön är liten, men mycket kreativ och livaktig. Religionshistoria utvärderar löpande seminarieverksamheten muntligt och doktorander deltar i

planeringsseminarierna och ges därmed möjlighet att påverka aktiviteten i seminariet. De årliga utvecklingssamtalen med den forskarutbildningsansvarige ger utrymme för att reflektera över såväl den egna arbetsinsatsen och relationen till handledare som över processer och samspel i arbetslaget i stort. Men samtidigt kan vi konstatera att mycket av doktorandmötena och återkopplingen har skett informellt eftersom de flesta handledare är på plats och även tillgängliga. Förutom inplanerade handledningsmöten, som regleras i den individuella studieplanen, sker även handledning och kontakt informellt och fortlöpande. Doktoranderna deltar aktivt i planeringen av läskurser i samråd med huvudhandledare. Även konferensresor och andra forskningsresor diskuteras med handledare. Här uppvisar ämnet en stor grad av flexibilitet vad gäller innehåll och former i kurser och annan forskningsverksamhet, och doktorander har stora möjligheter att påverka sin egen utbildning, så länge kraven i den allmänna studieplanen uppfylls och kurserna och aktiviteterna godkänns av huvudhandledaren.

Att forskarutbildningsämnet religionshistoria är litet är positivt i den meningen att det skapar en närhet och underlättar kontakt. Det är mindre positivt då risken för informella diskussioner och beslut ökar och doktoranders synpunkter därmed inte samlas in systematiskt och inte heller följs upp. I de fall kontakterna mellan handledare och doktorander fungerar väl har det varit oproblemiskt. Men detta är inte något vi kan förutsätta och vi arbetar nu för att kvalitetssäkra och åtgärda det faktum att doktorandinflytandet inte är tillräckligt systematiserat. För att åtgärda detta har vi, som nämnts under aspekten personal, tydligare reglerat handledarkollegiets verksamhet och ansvarsområde och doktorander ges möjlighet att delta för att lyfta frågor eller diskussioner. Handledarkollegiet har även påbörjat arbetet med att ta en större roll i uppföljningsarbetet av de individuella studieplanerna, liksom i planeringen av de enskilda doktorandernas kursläsning. Detta är implementerat för att bidra till att säkra att målen uppfylls och för att öka utbildningens enhetlighet för ämnets doktorander, men även för att säkra att utbildningen inte bara blir en ensak mellan en enskild doktorand och dennes handledare. I handledarkollegiet pågår även en diskussion om en ansvarsfördelningsplan för handledare inom ämnet religionshistoria skall utformas skriftligt för att tydligare synliggöra och klargöra detta för samtliga involverade och vidare att ansvarsfördelningen ska skrivas fram än tydligare i varje enskild ISP.

Vi ser på detta som ett pågående utvecklingsområde inom ämnet religionshistoria då vi konstaterat att en mer reglerad uppföljning behövs överlag, att vi också behöver utveckla bättre rutiner för att samordna doktorandernas synpunkter och inflytande på olika inslag i utbildningen, liksom att vi behöver tydligare ramar för informationsspridning till samtliga involverade i forskarutbildningen. Detta inte minst för att doktoranderna ska känna sig som en naturlig del av forskarkollektivet och ha tydliga kanaler för medinflytande även inom ämnets ramar. Detta kan delvis underlättas av att doktorandrådet återetableras, men också genom att se till att doktorander även fortsättningsvis inviteras till alla lärmöten och pedagogiska workshops. Ämnet religionshistoria kommer från vt 2017 även att införa minst två Arbetsplatsträffar per termin inom ämnet, vid sidan av den terminsvisa arbetsplatsträffen för hela institutionen, som samlar all personal inom ämnet religionshistoria och där även doktorander ingår och fortlöpande får information och också kan komma till tals. Möteskulturen i ämnet stärks därmed ytterligare, vilket leder till att information sprids och beslutsprocesser inom ämnet blir mer transparenta och inkluderande vilket bidrar positivt till den psykosociala miljön.

Detta utvecklingsområde har redan uppmärksammats på institutionsnivå och åtgärder har implementerats. Förutom att rutiner för individuella och allmänna studieplaner har setts över

under 2016, har även inventering av utbildningsbehov hos handledarkollegiet gjorts och åtgärder är genomförda. Under vt 2017 planeras en doktorandhandbok för institutionens forskarutbildningsämnen att skrivas. Ett gemensamt forum för reflektion kring forskarutbildning har införts, som studierektor för forskarutbildningen på ERG ansvarar för, där samtliga forskarutbildningsansvariga deltar. Från och med vt 2017 kommer studierektor för forskarutbildningen att anordna halvdagsseminarier 1-2 gånger per läsår, med fokus både på goda exempel och på vad i forskarutbildningarna som behöver förändras, liksom på diskussioner om hur och vem som ska ansvara för att förändringar görs. Till dessa bjuds institutionens alla handledare och doktorander in.

Även institutionens administrativa rutiner rörande forskarutbildningen har setts över under 2016. Institutionen har en administratör som särskilt ansvarar för forskarutbildningen (50 % av tjänst). I uppdraget ingår att ansvara för allt som rör det studieadministrativa arbetet. Personalhandläggare svarar för doktorandfrågor som har med deras anställningar att göra.

Som ett led i att motverka att doktorander ges olika förutsättningar slogs riktlinjerna som ovan nämnts fast om studievillkor för institutionens samtliga doktorander. Dessa fastslår att doktorander som har en studieaktivitet om minst 50 % har rätt till en fast arbetsplats med dator och telefon, biblioteksresurser, samt expensmedel.

Förutom mer materiella aspekter som utrustning och lokaler på institutionsnivå finns också olika slags hälsovård på universitetet. Företagshälsovården (Feelgood) omfattar även doktorander där de kan få hjälp med arbetsrelaterade sjukdomar och stödsamtal. Lärosätet har också vid upprepade tillfällen arrangerat stresshanteringsseminarier särskilt inriktade på doktorander. Fakulteten ska även göra en fakultetsgemensam undersökning om doktoranders sjukfrånvaro under 2017. Vidare finns personalgym liksom tillgång till Frescatihallens fitnessutbud till rabatterade priser. Alla har rätt till en timmes friskvård per vecka på betald arbetstid, och kostnadsersättning för friskvård ges alla anställda. Från och med ht 2006 omfattas alla aktiva doktorander oavsett finansiering av friskvårdsavtalet.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Stockholms universitet ska vara ett jämlikt och jämställt universitet där alla studenter och anställda behandlas likvärdigt och på ett respektfullt sätt. Vårt förhållningssätt ska präglas av respekt för varandras olikheter och åsikter. På SU finns [Rådet för arbetsmiljö och lika villkor](#) som verkar för jämställdhet i enlighet med universitetets strategidokument. Alla statliga universitet och högskolor ska ta fram en plan för hur de ska utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering. Planen ska innehålla utvecklingsbehov, mål och lärosätets aktiviteter för 2017–2019 och vara klar senast i maj 2017. Rådet för arbetsmiljö och lika villkor har ansvaret för arbetet vid SU. Detta arbete är pågående och kommer på sikt positivt påverka all verksamhet vid lärosätet.

Institutionen följer de riktlinjer och regler som finns vid lärosätet. Vid varje institution är prefekten ytterst ansvarig för jämställdhets- och jämlikhetsarbetet. En jämställdhetsplan finns som är riktad till anställda och en likabehandlingsplan som är riktad till studenter. Den rådande jämlikhets- och jämställdhetsplanen på ERG fastställdes av IS 2016. Där framgår exempelvis att institutionen ska vara en institution som underlättar för anställda att kombinera förvärvsarbete och föräldraskap. Där specificeras exempelvis att seminarier, undervisning och möten i möjligaste mån ska förläggas under kontorstid. Av de skälen har det högre seminariets tid från vt 17 ändrats. För specialseminarierna, som inte är öppna, anpassas tiden efter deltagarnas aktuella situation. De aktuella policydokumenten för hela SU finns i bok 4 i [regelboken](#). Arbetet med jämställdhet och likabehandling rapporteras och följs upp årligen i IS.

Vad gäller doktorandernas könssammansättning har detta redan kommenterats ovan och upprepas inte här. Här kan dock tilläggas att flera av våra doktorander är småbarnsföräldrar, och institutionen försöker att underlätta för dessa att genomföra sin utbildning inom givna tidsramar. Institutionen har tydliga rutiner för frånvarorapportering, och forskarutbildningsadministratören får information från vårt personaladministrativa system i samband med nettostudietidberäkningar. Frånvaro förs in i den individuella studieplanen. Detta säkerställer att ingen nettotid går till spillo.

Vid ERG uppmärksammas jämställdhetsperspektiv och likabehandling kontinuerligt. Att detta är ett centralt tema visas i det faktum att den institutionsgemensamma arbetsplatsträffdagen i februari 2017 hade temat Jämställdhet. Organisationen genomlystes och några särskilda problemområden arbetades fram och diskuterades gemensamt. Externa föredragshållare bjöds in liksom representanter för universitetets ledning, som fokuserade på praktiska exempel för att öka jämställdhetsintegrering.

Vid ERG finns hög kompetens vad gäller jämställdhet, inte minst inom ämnet Genusvetenskap som bidrar positivt till att medvetandegöra och stärka jämställdhetsarbetet.

Institutionen har också ett jämställdhetsombud som man kan vända sig till för att få stöd och information. Denne har motsvarande 5 % av heltid för uppdraget.

Vid Stockholms universitet finns det områdesöverskridande nätverket Genusakademien som är öppet för alla institutioner som vill samarbeta kring genusforskning. Flertalet forskare och doktorander på ERG ingår och ett flertal aktiviteter riktats mot doktorander. Genusakademien planerar att utveckla en doktorandkurs på temat religion och genus. En av våra lärare är styrelsemedlem. Samma lärare var en av initiativtagarna till ett internationellt nätverk, Gender and religion in present-day society, som arrangerat workshops där doktorander deltagit. Vidare finns vid institutionen möjlighet att delta i InterGender, som är ett internationellt konsortium som arrangerar forskarutbildningskurser och nätverk för doktorander. Ingen av ämnets doktorander har dock deltagit där, men detta visar att detta är frågor som i praktiken tas på allvar vid institutionen och att det finns flera möjliga kanaler för de doktorander som önskar fördjupa sig i genusrelaterade frågor och jämställdhetsaspekter.